

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUT- SKOTTETS BETÄNKANDE 57/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om pension för företagare och 16 och 33 § sjukförsäkringslagen

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 12 december 2002 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om pension för företagare och 16 och 33 § sjukförsäkringslagen (RP 261/2002 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Maritta Hirvi och överinspektör Kai Kullaa, social- och hälsovårdsministeriet
- budgetråd Pertti Tuhkanen, finansministeriet
- jurist Aino Lassila, Pensionsskyddscentralen

- förmånschef Anna-Kaisa Ylhäinen, Folkpensionsanstalten
- direktör Hannu Rissanen, Ömsesidiga Pensionsförsäkringsbolaget Ilmarinen
- ombud Juhapekka Suutarinen, Servicearbetsgivarna
- socialpolitisk sekreterare Kaija Kallinen, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC
- direktör Rauno Vanhanen, Företagarna i Finland
- ombud Johan Åström, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT
- kundservicechef Sirpa Nyberg, Arbetspensionsförsäkrarna TELLA r.f..

PROPOSITIONEN

I propositionen föreslås att lagen om pension för företagare ändras så att den pensionsgrundande arbetsinkomsten och försäkringspremien bättre än för närvarande kan följa företagets ekonomiska situation och variationer i företagarens betalningsförmåga. Enligt de föreslagna ändringarna skall företagarna med vissa begränsningar utöver den gällande försäkringspremien på basis av den fastställda arbetsinkomsten också kunna betala en försäkringspremie utan att den arbetsinkomst som fastställts för företagaren och den försäkringspremie som baserar sig på den behöver höjas permanent. Företagare skall också med

vissa begränsningar få betala försäkringspremien på basis av den fastställda arbetsinkomsten nedsatt med 10-20 %. En sådan förhöjning och nedsättning av försäkringspremien skall kunna göras kalenderårsvis och den påverkar på motsvarande sätt också bestämmandet av den pensionsgrundande arbetsinkomsten. De föreslagna flexibla möjligheterna syftar till att nivån på företagarnas arbetsinkomster enligt lagen om pension för företagare småningom skall stiga, varvid också nivån på företagarnas lagstadgade pensionsskydd blir högre än för närvarande.

På grund av de ändringar som föreslås i lagen om pension för företagare föreslås att bestämmelserna om företagares arbetsinkomst i sjukförsäkringslagen preciseras. Med arbetsinkomst inom sjukförsäkringssystemet skall avses den fastställda arbetsinkomsten enligt lagen om pension för företagare, inte den arbetsinkomst som baserar sig på högre eller lägre pensionspremie som företagaren eventuellt har betalat. De föreslagna ändringarna i lagen om pension för företagare påverkar sålunda inte direkt nivån på dagpenning för företagare enligt gällande bestämmelser i sjukförsäkringslagen. Liksom nu skall den fastställda arbetsinkomsten enligt lagen om pension för företagare ligga till grund för företagares sjukförsäkringspremie.

Regeringen har lämnat en proposition till riksdagen med förslag till ändring av pensionslagstiftningen (RP 242/2002 rd). Enligt punkt 7 i allmänna motiveringen i propositionen är avsikten att det till riksdagen efter ovan nämnda proposition skall avlåtas en proposition som gäller tilläggspremiemodellen och som baserar sig på ett förslag av den arbetsgrupp som social- och hälsovårdsministeriet tillsatte den 22 november 2001 för att utreda möjligheten att göra FöPL-arbetsinkomsten flexiblare. I de lagändringar som föreslås i den proposition som nu avlåtits har beaktats de lagändringar som redan föreslagits i ovan nämnda proposition. Avsikten är att de ändringar som nu föreslås skall träda i kraft vid ingången av 2005 tillsammans med de förslag till lagändringar som avses ovan.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Av de orsaker som nämns i motiveringen till propositionen och på grundval av erhållen utredning finner utskottet förslaget nödvändigt och lämpligt. Utskottet tillstyrker lagförslagen, men anför följande anmärkningar och ändringsförslag.

Syftet med propositionen är att ge företagare bättre lagstadgad pension. Detta är ett viktigt mål eftersom den låga pensionsnivån är ett allvarligt problem i det lagstadgade pensionsskyddet för företagare. Problemet beror först och främst på att företagare som håller på att etablera sig av försiktighetsskäl uppger en låg inkomstnivå för de arbetsinkomster som den lagstadgade pensionsförsäkringen bygger på. Arbetsinkomsten enligt FöPL uppges vanligen på en låg nivå för att företagarna skall klara av sina betalningsskyldigheter också under ekonomiskt dåliga tider.

I propositionen föreslås en viss flexibilitet med betalningen av pensionspremier för att man skall komma till rätta med den låga pensionsnivån för företagare. Tanken är att pensionsskyddet skall anpassas efter fluktuationerna i inkomsterna från företagsverksamheten. Företagarna

kan själva välja mellan att betala en pensionspremie som är högst 20 procent lägre än den fastställda premien alternativt att betala en premie som är större än den fastställda premien. Avvikelserna i premierna påverkar den intjänade pensionen. Däremot beaktas inte avvikelserna i premierna när sjukdagpenningen räknas ut eftersom den alltid skall grunda sig på den fastställda arbetsinkomsten.

Om den föreslagna lagändringen får det utslag som regeringen räknar med vågar företagarna hädanefter uppge sin fastställda arbetsinkomst på en högre nivå tack vare anpassningsmöjligheten. Följaktligen kommer företagarnas pensionsskydd att stiga. Utskottet påpekar dock att justeringen kan ha rakt motsatt effekt om företagarna utnyttjar möjligheten mest för att justera avgifterna neråt och inte uppåt. Då får de ett ännu sämre pensionsskydd än i dagsläget. I slutändan betyder det att statens andel av både pensionsutgifterna enligt FöPL och utgifter för folkpensionen ökar.

Dessutom vill utskottet påpeka att det rimmar illa med den lagstadgade obligatoriska pensionsförsäkringen att den försäkrade själv får bestämma storleken på sin pensionspremie. Systemet

liknar mer den frivilliga pensionen. Detta särskilt av den anledningen att den försäkrade inte är skyldig att betala tillbaka den sänkta premien till exempel när inkomsterna från rörelsen ökar. Pensionsanstalterna skulle visserligen få mer arbete om den nedsatta pensionspremien betraktades som ett "lån" som senare skall återbetalas, men i gengäld skulle pensionsskyddet ligga kvar på samma nivå och pensionsförsäkringen vara en obligatorisk försäkring med allt vad det innebär. I vilket fall som helst kommer pensionsanstalterna att få mer arbete och extra kostnader av att pensionspremierna får fluktuera.

Av dessa skäl anser utskottet nödvändigt att propositionens effekter på fluktuationerna i pensionspremierna och nivån på företagarnas pensionsskydd följs upp och att åtgärder vidtas, om reformen försämrar pensionsskyddet eller om statens andel av pensionsavgifterna enligt FöPL eller av folkpensionsavgifterna ökar orimligt mycket. Utskottet föreslår ett uttalande om detta (*Utskottets förslag till uttalande*).

Utskottet föreslår att 7 § 6 mom. i lagen om pension för företagare ändras när det gäller be-

stämmelsen att tillskottspremien eller den nedsatta försäkringspremien skall få gälla en viss del av kalenderåret. Premier som gäller bara en viss del av kalenderåret är svåra att genomföra i samband med verkställigheten av lagen och bestämmelsen bör därför strykas. Ändringen har med verkställigheten att göra och bör främst ses som en teknisk ändring. Ändringen påverkar inte den försäkrades villkor.

Förslag till beslut

På grundval av det ovanstående föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att andra lagförslaget godkänns utan ändringar,

*att det första lagförslaget i övrigt godkänns i enlighet med propositionen men att 7 § godkänns med ändringar (**Utskottets ändringsförslag**) och*

*att ett uttalande godkänns (**Utskottets förslag till uttalande**).*

Utskottets ändringsförslag

7 §

(1—5 mom. som i RP)

Företagaren får använda den rätt till tillskottspremie som avses i 4 mom. eller alternativt den rätt till nedsatt försäkringspremie som avses i 5 mom. en gång under samma kalenderår.

(*Utesl.*) Företagaren skall skriftligen inom det kalenderår som ändringen gäller underrätta pensionsanstalten om betalning av tillskottspremie eller nedsättning av försäkringspremien.

(7—9 mom. som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen följer upp hur lagändringen påverkar företagarnas betalningar av pensionsförsäkringspremie och vidtar nödvändi-

ga åtgärder, om reformen sänker nivån på företagarnas pensionsskydd eller om statens andel av pensionsutgifter enligt FöPL eller av folkpensionsavgifterna ökar orimligt mycket på grund av reformen.

ShUB 57/2002 rd — RP 261/2002 rd

Helsingfors den 6 februari 2003

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
vordf. Timo Ihamäki /saml
medl. Eero Akaan-Penttilä /saml
Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent

Valto Koski /sd
Pehr Löf /sv
Päivi Räsänen /kd
Sari Sarkomaa /saml
Arto Seppälä /sd
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää.